

Μελέτη του έργου «Όλιβερ Τουίστ» του Charles Dickens με την Παραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών

Σοφία Αναστασιάδου και Παρασκευή Βασιλούδη

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Η έρευνα αυτή αφορά τη μελέτη του έργου του μυθιστορηματικού Άγγλου συγγραφέα Charles Dickens «Όλιβερ Τουίστ», της εικονογραφημένης έκδοσής του, μεταφρασμένου στην ελληνική γλώσσα, σε διασκευή Μαρίας Παππά, από τις εκδόσεις «Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ» (1998). Μελετάται το έργο υπό τη σκοπιά της συχνότητας των λέξεων που χρησιμοποιούνται σε αυτό, μέσω της παραγοντικής ανάλυσης αντιστοιχιών, προσπαθώντας παράλληλα να ερμηνεύσει τη χρήση των λέξεων αυτών υπό το πρίσμα της εποχής στην οποία γράφτηκε, των ιστορικών και κοινωνικοπολιτικών δρώμενων της βικτωριανής περιόδου, αλλά και των προσωπικών βιωμάτων του συγγραφέως από την πρώτη παιδική του ηλικία. Μέσω της μελέτης αυτής γίνεται μία προσπάθεια καταγραφής, αποτύπωσης, ανάλυσης μέσω της Ανάλυσης Δεδομένων και ερμηνείας της χρήσης των λέξεων σε ένα έργο, της συχνότητάς τους και της διαφορετικής σημασίας που μπορούν να λάβουν στο ίδιο έργο.

1. Εισαγωγή

Ο Τσάρλς Ντίκενς, γεννήθηκε το 1812 και πέθανε το 1870 στη Βρετανία. Διάσημος συγγραφέας, περιέγραψε με ευαισθησία στα έργα του την απάνθρωπη κοινωνική πραγματικότητα και τις δυσκολίες της ζωής. Από τα πιο γνωστά του έργα είναι τα εξής: Όλιβερ Τουίστ, Ντέιβιντ Κόπερφιλντ, Μεγάλες Προσδοκίες, Ιστορία Δύο Πόλεων.

Το βιβλίο που τον έκανε να ξεχωρίσει παγκοσμίως, ήταν ο **“Όλιβερ Τουίστ”** (1838), ένα μυθιστόρημα μέσα από το οποίο ο Ντίκενς κατήγγειλε τις άθλιες συνθήκες στις οποίες ζούσαν τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, το 19^ο αιώνα, στη Βικτωριανή Αγγλία. Ο Όλιβερ ήταν μια ζωντανή πραγματικότητα, ήταν ο καθρέφτης της Βρετανικής κοινωνίας εκείνης της εποχής (οικονομική ανισότητα, φτώχεια, πείνα, νεανική εγκληματικότητα, κακομεταχείριση ορφανών στα άσυλα κ.α.). Ο Ντίκενς δεν έπαψε ποτέ μέσα από πολλά μυθιστορήματά του, να κατακρίνει την κοινωνική αδικία και την υποκρισία της Βικτωριανής εποχής.

Μεγαλώνοντας σε ένα ίδρυμα, ο μικρός Όλιβερ Τουίστ δε θα γνωρίσει παρά μόνο τη σκληρότητα και την κακία της ζωής. Χωρίς γονείς, κατατρεγμένος, θα περάσει από χίλιες δυο περιπέτειες και δυσκολίες. Θα γυρέψει μια καλύτερη τύχη στο Λονδίνο, αλλά ούτε κι εκεί τα

πράγματα θα είναι καλύτερα · εκεί θα πέσει στα δίχτυα μιας συμμορίας κακοποιών, που δύσκολα θα τον αφήσουν να ξεφύγει. Η καλή του τύχη, όμως, θα τον οδηγήσει κοντά σε ανθρώπους που όχι μόνο θα τον αγαπήσουν αληθινά, αλλά και θα τον βοηθήσουν να ανακαλύψει την πραγματική καταγωγή του.

Στην παρούσα εργασία καταγράφονται, αποτυπώνονται, και αναλύονται μέσω της Ανάλυσης Δεδομένων ερμηνεία της χρήσης των λέξεων στο έργο, της συχνότητάς τους και της διαφορετικής σημασίας που μπορούν να λάβουν μέσα σ' αυτό.

2. Περιγραφή δείγματος

Το υπό μελέτη έργο αποτελεί επιτομή του δίτομου ολοκληρωμένου έργου του συγγραφέως Charles Dickens. Η συγκεκριμένη επιτομή είναι καταμεμημένη σε δεκαοχτώ (18) ενότητες εκάστη των οποίων περιλαμβάνει στοιχεία των δεκαοχτώ (18) κεφαλαίων του πρωτότυπου έργου.

Αναλυτικότερα στην πρώτη ενότητα EN1 της υπό κρίση επιτομής μας παρουσιάζεται ο χώρος και ο χρόνος όπου ξεδιπλώνεται το έργο, η προέλευση και η καταγωγή του πρωταγωνιστή.

Στη δεύτερη ενότητα EN2 περιγράφεται η διαμονή του πρωταγωνιστή στο ορφανοτροφείο και οι κακουχίες που υφίσταντο με τους υπόλοιπους ανήλικους στο ίδρυμα. Οι υπεύθυνοι του ιδρύματος αποφασίζουν να τον τιμωρήσουν παραδειγματικά ξυλοκοπώντας τον ανηλεώς.

Στην τρίτη ενότητα EN3 επισκέπτεται το ορφανοτροφείο ένας νεκροθάφτης και ζητά να λάβει τον πρωταγωνιστή ως υπηρέτη και βοηθό στο επάγγελμά του, οπότε ο Όλιβερ ήταν αναγκασμένος να βοηθάει σε κηδείες και να διαμένει ανάμεσα στα φέρετρα. Για πολύ καιρό υπέμενε καρτερικά την απαίσια συμπεριφορά του αφέντη του και τις άσχημες αναφορές στο πρόσωπο της μητέρας του, που το άτυχο ορφανό είχε χάσει λίγο μετά τη γέννησή του.

Στην τέταρτη ενότητα EN4 σκιαγραφείται ο εσωτερικός κόσμος του Όλιβερ Τούιστ, που έχοντας αποκτήσει περισσότερο θάρρος αποφασίζει να δραπετεύσει από το σπίτι του νεκροθάφτη και να ξεκινήσει περπατώντας για το Λονδίνο, προς αναζήτηση μιας καλύτερης τύχης. Καθοδόν συναντά ένα παράξενο αγόρι που τον βοηθά να βρει στέγη και τροφή. Η μοίρα όμως τον στέλνει στα πλοκάμια μιας σπείρας κακοποιών που εκμεταλλεύονται ανήλικα για να διαπράττουν μικροκλοπές και απάτες. Εκπαιδευοντας και τον πρωταγωνιστή να διαπράττει κλοπές τον συλλαμβάνει η αστυνομία του Λονδίνου και οδηγείται στο δικαστή με την κατηγορία της κλοπής ενός πορτοφολιού. Ο ιδιοκτήμονας του πορτοφολιού και ευγενής, αντικρίζοντας τον Όλιβερ και την παιδική του αθωότητα δεν πιστεύει τα γεγονότα και τον παίρνει υπό την σκέπη του για μία καλύτερη ζωή.

Στην πέμπτη ενότητα EN5, ο υπερήλικος επικεφαλής της εγκληματικής οργάνωσης που είχε μπλέξει τον Όλιβερ, όταν αντιλαμβάνεται ότι δεν ξαναγύρισε, αναθέτει σε μία

συνομήλικη με τον πρωταγωνιστή κοπέλα να τον αναζητήσει και προτρέπει όλη την ομάδα να αλλάξουν στέκι για να μην εντοπιστούν από τις αρχές.

Στην έκτη ενότητα EN6 η μικρή κοπέλα πλησιάζει τον Όλιβερ, τον πείθει να επιστρέψει στην ομάδα, όπου συνεχίζει την εγκληματική του δραστηριότητα. Ο ευγενής αρνείται να πιστέψει ότι ο μικρός εξαφανίστηκε και περιμένει στην επιστροφή του. Ο Όλιβερ απειλείται για να μην αποδράσει ξανά από την ομάδα, ενώ στην κατάσταση ενός σχεδίου διάρρηξης και κλοπής της κατοικίας μιας ηλικιωμένης αποφασίζεται η συμμετοχή του με κεντρικό ρόλο. Κατά τη διάπραξη της κλοπής ο Όλιβερ συλλαμβάνεται από τους ιδιοκτήτες του σπιτιού. Ταλαιπωρημένος και εξαντλημένος, γίνεται πιστευτός από αυτούς πως δε σχετίζεται με το αδίκημα.

Στην έβδομη ενότητα EN7 το παιδί περιθάλπουν οι υπηρέτες και η κυρία, καλούν γιατρό για να τον εξετάσει, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της συμμορίας δηλώνουν στον αρχηγό της ότι η επιχείρηση ναυάγησε και ο ίδιος με τη σειρά του ζητά τον Όλιβερ πάλι πίσω.

Στην όγδοη ενότητα EN8 ο γιατρός συνέφερε τον μικρό πρωταγωνιστή και ακούγοντας την ιστορία του η οικογένεια αποφάσισε να τον κρατήσει.

Στην ένατη ενότητα EN9 ο Όλιβερ ζητά να τον βοηθήσουν να επισκεφθεί τον ευγενή κύριο και να του εξηγήσει την αναιτιολόγητη εξαφάνισή του.

Στη δέκατη ενότητα EN10 η οικογένεια αποφασίζει να μετοικήσει για διακοπές μαζί με τον Όλιβερ και να του προσφέρει τη δυνατότητα να μάθει γραφή και ανάγνωση. Ξαφνικά όμως εμφανίζεται ο υπερήλικας επικεφαλής της σπείρας και το παιδί τρομοκρατείται.

Στην ενδέκατη ενότητα EN11, στο ίδρυμα που γεννήθηκε είχαν αλλάξει τα πρόσωπα και ο νέος διευθυντής του ορφανοτροφείου παρέχει πληροφορίες για την τύχη του μικρού σε ένα μέλος της σπείρας.

στη δωδέκατη ενότητα EN12 ο αρχηγός της σπείρας ασθένησε βαριά και η μικρή κοπέλα τον περιποιούνταν. Ξέροντας πολλά για τα σχέδιά του, αποφασίζει να ενημερώσει τον Όλιβερ και τη νέα του οικογένεια.

στη δέκατη τρίτη ενότητα EN13 ο Όλιβερ βρίσκει επιτέλους τον ευγενή και τον προσεγγίζει με τη βοήθεια της νέας του οικογένειας. όλοι μαζί πλέον αποφασίζουν να προστατεύσουν τον μικρό ήρωα του έργου για να μην πέσει ξανά στα χέρια της σπείρας.

Στη δέκατη τέταρτη ενότητα EN14 η οικογένεια προσπαθεί να συναντήσει τη μικρή κοπέλα για να βρει περισσότερες πληροφορίες, αλλά οι αρχηγοί της σπείρας ακολουθούν την μικρή γιατί την υποπτεύονται.

Στη δέκατη πέμπτη ενότητα EN15 σε μετέπειτα συνάντηση της μικρής με την οικογένεια ειδοποιείται ο αρχηγός της σπείρας ότι τους πρόδωσε. Έτσι η κοπέλα χάνει τη ζωή της και ο δράστης πηγαίνει σε ένα καταφύγιο ληστών και εγκληματιών.

Στη δέκατη έκτη ενότητα EN16 ο ευγενής κύριος αποκαλύπτει ότι ένας από τους πρωταιτίους της σπείρας σχετίζεται με τον πρωταγωνιστή και μάλιστα είναι ο μεγαλύτερος

ετεροθαλής αδερφός του. Ήθελε να παρασύρει τον Όλιβερ στην παρανομία για να μην πάρει ο μικρός πρωταγωνιστής όλη την περιουσία.

Στη δέκατη έβδομη ενότητα EN17 ο πατέρας των δύο παιδιών σχεδίαζε να παντρευτεί τη μητέρα του Όλιβερ, όμως αυτή πέθανε λίγο μετά τη γέννα και στο παιδί δόθηκε ένα άγνωστο όνομα και έτσι κατέληξε στο ίδρυμα. Όλα αυτά τα παραδέχθηκε ο μεγαλύτερος αδερφός του και αποφάσισε, για να μην τον συλλάβει η αστυνομία, να εξαφανιστεί από τη χώρα.

Στη δέκατη όγδοη και τελευταία ενότητα EN18 η οικογένεια και ο ευγενής κύριος ταξιδεύουν στη γενέτειρα πόλη του Όλιβερ και του αποκαλύπτουν την ιστορία. Ο ευγενής κύριος υιοθετεί τελικά τον πρωταγωνιστή. Τα υπόλοιπα αγόρια της σπείρας καταφέρνουν να ξεφύγουν από αυτήν και έτσι ξεκινούν μία νέα ζωή γεμάτη καλοσύνη και αγάπη.

Κάτω από μια λεπτομερέστερη ανάλυση των λέξεων κάθε ενότητας, διακρίθηκαν οι βασικότερες θεματικές κατηγορίες. Σε πολλές ενότητες τα γεγονότα συμβαίνουν μέσα στο **ορφανοτροφείο**, όπου μεγάλωσε ο μικρός Όλιβερ. Από την **αρχή της ζωής** του αντιμετώπισε με **θάρρος** όλα τα δεινά που συναντούσε, πείνα, ντροπή κ.ά.. Πέρασε πολλές **κακουχίες** μέσα στο ίδρυμα αλλά και στην μετέπειτα ζωή του. Σε όλο το διήγημα είναι φανερός ο **φόβος** που νιώθει το παιδί για το άγνωστο αλλά και για το γνώριμο μοτίβο της ζωής του τη **σκληρή αντιμετώπιση** των ανθρώπων. Πρέπει ο αναγνώστης να θυμάται κατά την ανάγνωση την ηλικία του παιδιού και την **παιδική του αθωότητα**. Ο Όλιβερ κάθε φορά εμπιστεύεται πολύ εύκολα τους ανθρώπους σε μια προσπάθεια αναζήτησης μιας καλύτερης τύχης, όμως στο τέλος αυτό που αποκομίζει είναι μόνο αρνητικές **συνέπειες**. Από μικρός έχει μάθει να **υπακούει**, αφού στάθηκε άτυχος και **έχασε** τη μητέρα του. Έπεσε στα χέρια αδίστακτων κακοποιών που στο παιδί **προσποιούνταν** και έδειχναν ένα διαφορετικό πρόσωπο. Το μικρό παιδί **συλλογίζεται μόνο του** για άσχημη του μοίρα. Η σπείρα που τον πλησίασε τον **απομάκρυνε** πολλές φορές από ανθρώπους που ήθελαν πραγματικά να τον βοηθήσουν. Συμπερασματικά ο μικρός ήρωας είχε **άσχημη διαμονή** στο ορφανοτροφείο, στο σπίτι της σπείρας αλλά και στο σπίτι του αφεντικού του του νεκροθάφτη. Το διήγημα τελειώνει με ένα αίσιο τέλος για τον ήρωα και με τον πιο **παραδειγματικό** τρόπο για τους κακοποιούς. Έτσι νουθετεί και συμβουλεύει τον αναγνώστη.

3. Αποτελέσματα

Στο στάδιο αυτό θα αναφερθούμε σε χρήσιμες ιδιότητες της Παραγοντικής Ανάλυσης Αντιστοιχιών που συμβάλλουν στην ορθή εφαρμογή της σε πίνακες δεδομένων. Οι ιδιότητες αυτές πρέπει να είναι γνωστές και να λαμβάνονται αυστηρά υπόψη, ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες και εσφαλμένα συμπεράσματα που πολλές φορές οδηγούμαστε από την ορθή ανάγνωση-ερμηνεία των πινάκων αποτελεσμάτων.

Ο πρώτος πίνακας που θα αναλυθεί με την Παραγοντική Ανάλυση των Αντιστοιχιών (AFC) είναι ο λογικός πίνακας (0-1) A (18X15) με γραμμές τις 18 ενότητες (EN1, EN2, EN3, EN4, EN5, EN6, EN7, EN8, EN9, EN10, EN11, EN12, EN13, EN14, EN15, EN16, EN17, EN18) τις με στήλες τις 15 θεματικές κατηγορίες (φόβος, ορφανοτροφείο, κακουχίες, συνέπειες, θάρος, προσποίηση, απομόνωση, παραδειγματισμός, υπακοή, άσχημη διαμονή, αποχωρισμός, θάνατος, αρχή ζωής, σκληρή αντιμετώπιση, παιδική αθωότητα) των 18 εννοιών του έργου.

Εφαρμόζοντας την Παραγοντική Ανάλυση των Αντιστοιχιών σ' αυτόν τον λογικό πίνακα A (18X15) έχουμε τους παρακάτω πίνακες αποτελεσμάτων.

Παραγοντική Ανάλυση των Αντιστοιχιών

Με την εφαρμογή της Παραγοντικής Ανάλυσης των Αντιστοιχιών επιτυγχάνουμε τη σχεδόν καθολική περιγραφή του φαινομένου με τη βοήθεια ενός μικρότερου αριθμού νέων σύνθετων ανεξάρτητων μεταβλητών, των καλούμενων παραγόντων (Benzecri, 1973, Παπαδημητρίου, 1994).

Οι παράγοντες αυτοί που παίρνουν τη μορφή αξόνων, κάθετοι ανά δύο, είναι οι παραγοντικοί άξονες και δημιουργούνται από τη σύνθεση ομάδων των αρχικών μεταβλητών, με αποτέλεσμα η αναζήτηση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών να είναι όσο το δυνατόν πιο αποκαλυπτική χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα MAD (Καραπιστόλης, 2010).

Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της Παραγοντικής Ανάλυσης των Αντιστοιχιών γίνεται στα πρώτα παραγοντικά επίπεδα, αυτά δηλαδή που δημιουργούν οι παραγοντικοί άξονες.

Ο πίνακας 1 δίνει τις τιμές των χαρακτηριστικών τιμών λ_k όπου $k = 1,2,3,4..$ για κάθε άξονα, με τιμές μεταξύ του 0 και του 1.

Η πρώτη στήλη δίνει τους παραγοντικούς άξονες e_i .

Η δεύτερη στήλη δίνει τις απόλυτες τιμές των χαρακτηριστικών τιμών.

Η τρίτη στήλη δίνει τα ποσοστά ως προς τη συνολική αδράνεια.

Η τέταρτη στήλη δίνει το αθροιστικό ποσοστό της αδράνειας των αξόνων.

Η πέμπτη στήλη δίνει ένα το ιστόγραμμα των χαρακτηριστικών τιμών σύμφωνα με το μέγεθός τους. Από τον πίνακα 2.2 των χαρακτηριστικών ριζών παρατηρούμε ότι οι τέσσερις πρώτοι παραγοντικοί άξονες ερμηνεύουν αντίστοιχα το 30,40%, 20,26%, 12,77% και το 10,87% της συνολικής αδράνειας – πληροφόρησης. Οι τέσσερις πρώτοι παραγοντικοί άξονες ερμηνεύουν το 74,30% της συνολικής αδράνειας – πληροφόρησης. Το ποσοστό αυτό κρίνεται πολύ ικανοποιητικό καθώς ξεπερνά το 70%.

Επομένως, το παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_2$ ερμηνεύει το 50,66% της συνολικής αδράνειας. Το ποσοστό αυτό κρίνεται αρκετά ικανοποιητικό και, ιδιαίτερα, η αδράνεια που

χαρακτηρίζει την ποιότητα του πρώτου παραγοντικού επιπέδου. Το δεύτερο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_3$ ερμηνεύει το 43,17% της συνολικής αδράνειας, σχετικά κοντά στο πρώτο παραγοντικό επίπεδο. Και τέλος, το τρίτο παραγοντικό επίπεδο $e_2 \times e_3$ ερμηνεύει το 23,64% της συνολικής αδράνειας.

Πίνακας 1: Πίνακας Χαρακτηριστικών Ριζών

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΔΡΑΝΕΙΑ 1,30028				
ΑΞΩΝ	ΑΔΡΑΝΕΙΑ	%ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡ.ΡΙΖΩΝ
1	0,3953379	30,40	30,40	*****
2	0,2634023	20,26	50,66	*****
3	0,1660224	12,77	63,43	*****
4	0,1413429	10,87	74,30	*****
5	0,1000324	7,69	81,99	*****
6	0,0819522	6,30	88,30	*****
7	0,0478740	3,68	91,98	****
8	0,0361834	2,78	94,76	****
9	0,0308709	2,37	97,13	****
10	0,0167612	1,29	98,42	**
11	0,0101416	0,78	99,20	**
12	0,0090067	0,69	99,90	*

Το πρόγραμμα M.A.D. δίνει τον πίνακα 3 οποίος μας πληροφορεί ποιότητα προβολής και η συνεισφορά των ιδιοτήτων των μεταβλητών στην κατασκευή των αξόνων, δηλαδή ποια σημεία-ιδιότητες προβάλλονται καλύτερα και ποια κατασκεύασαν κατά κύριο λόγο τους άξονες για την καθώς και τα γραφήματα των αξόνων και των επιπέδων. Ειδικότερα στον πίνακα 2.3 περιλαμβάνονται οι μεταβλητές, οι συντεταγμένες F_i και οι δείκτες Cor και Ctr των γραμμών και των στηλών για τους τέσσερις άξονες.

Τα κριτήρια επιλογής των μεταβλητών που έχουν ικανοποιητική ποιότητα προβολής και συμβάλλουν στην κατασκευή των αξόνων βασίζονται αποκλειστικά στην εμπειρία.

Θεωρούμε ότι οι τιμές: $Cor \geq 200$ και $Ctr \frac{1000}{\text{πλήθος} \cdot \text{μεταβλητών}}$ είναι ικανοποιητικές.

Επομένως στην εφαρμογή μας με βάση τα παραπάνω θα μπορούσαμε να επιλέξουμε τις μεταβλητές με $Cor \geq 200$ και $Ctr \frac{1000}{63} = 15,87$, ή καλύτερα $Ctr=16$. Οι δείκτες Cor και

Ctr προσδιορίζουν κάθε σημείο/ ιδιότητα των μεταβλητών ξεχωριστά σε ποιον από τους παραγοντικούς άξονες απεικονίζεται καλύτερα και κατά πόσο συμμετέχει στην κατασκευή τους.

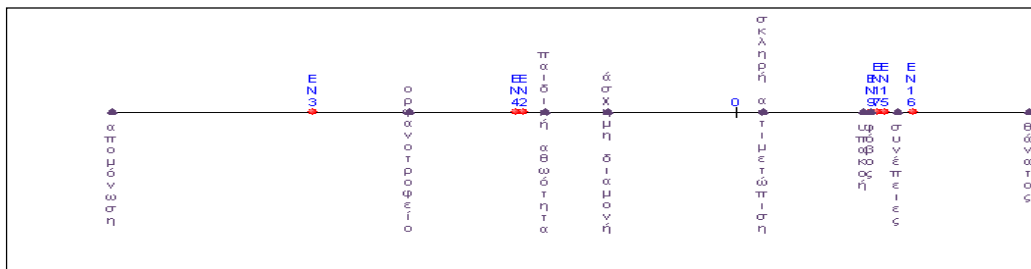
Σημασιολογικά στοιχεία και ενότητες

Κατασκευή και ερμηνεία του πρώτου παραγοντικού άξονα e_1

επί του πρώτου παραγοντικού άξονα e_1 και διαχωρίζει τον φόβο που νιώθει ο πρωταγωνιστής πριν από κάθε παράνομη ενέργεια, την υπακοή που δείχνει αναγκαστικά στο εκάστοτε αφεντικό του, τις παραδειγματικές τιμωρίες που υφίσταται χάριν σωφρονισμού, την άσχημη διαμονή από το ίδρυμα μέχρι τα σπίτια, όπου φιλοξενήθηκε και την προσποιητή συμπεριφορά (προσποίηση) όλων των μελών της σπείρας απέναντί του από τις καταστάσεις που βίωσε στο ορφανοτροφείο, από το θάνατο της μητέρας του και το ξεκίνημα μιας νέας ζωής στη συνέχεια (αρχή ζωής).

Κατασκευή και ερμηνεία του δεύτερου παραγοντικού άξονα e_2

Σχήμα 2: 2^{ος} Παραγοντικός άξονας e_2

Ο δεύτερος παραγοντικός άξονας e_2 (Σχήμα 2), με ιδιοτιμή 0,263 και ποσοστό ολικής πληροφορίας 20,26%, οφείλει την κατασκευή του, από πλευράς ενότητων, στις EN3, EN4, EN2, EN15, EN16, EN9. Πιο συγκεκριμένα στη οι ενότητες EN3, EN4, EN2 που τους χαρακτηρίζει η απομόνωση, το ορφανοτροφείο, η παιδική αθωότητα και η άσχημη διαμονή, οι οποίες τοποθετούνται στα αριστερά του άξονα και αντιπαρατίθενται με τις ενότητες EN9, EN15, EN16 που χαρακτηρίζονται από τη σκληρή αντιμετώπιση, την υπακοή, το φόβο, τις συνέπειες και το θάνατο αντίστοιχα.

Με τον όρο απομόνωση εκφράζεται το σύνολο των συναισθημάτων του μικρού ήρωα στο ίδρυμα, στην αποθήκη με τα φέρετρα, στο υπόγειο που ζούσε, και στο σπίτι της σπείρας.

Το ορφανοτροφείο εκφράζει τα χρόνια που πέρασε ο Όλιβερ στο ίδρυμα, περιμένοντας να βρεθεί μία οικογένεια για να τον υιοθετήσει.

Παιδική αθωότητα σημαίνει ότι ο μικρός είναι απονήρευτος, εύπιστος και εύπλαστος και γι' αυτό το λόγο υφίσταται όλα τα δεινά που του παρουσιάζονται.

Ως άσχημη διαμονή νοείται ο τρόπος που έζησε και ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφέρονταν οι άλλοι απέναντι στο μικρό ήρωα από το ίδρυμα στο οποίο διέμενε, μέχρι το σπίτι του νεκροθάφτη που τον πήρε από το ίδρυμα και το κρησφύγετο της σπείρας.

Η σκληρή αντιμετώπιση είναι ο όρος που εκφράζει τη σκληρότητα με την οποία του συμπεριφέρθηκε τόσο το αφεντικό – νεκροθάφτης, βάζοντάς τον να κάνει σκληρές και βαριές δουλειές, όσο και στη σπείρα κλεφτών, βάζοντάς τον να διαπράττει διάφορα αδικήματα.

Ως υπακοή νοείται η υπομονή και το γεγονός ότι από τη στιγμή που έχασε τη μητέρα του ο Όλιβερ υπακούει όλους μέσα στο ίδρυμα, τον νεκροθάφτη που τον πήρε εκεί, υπομένοντας να ζει μέσα στα φέρετρα, καθώς και τα μέλη της σπείρας.

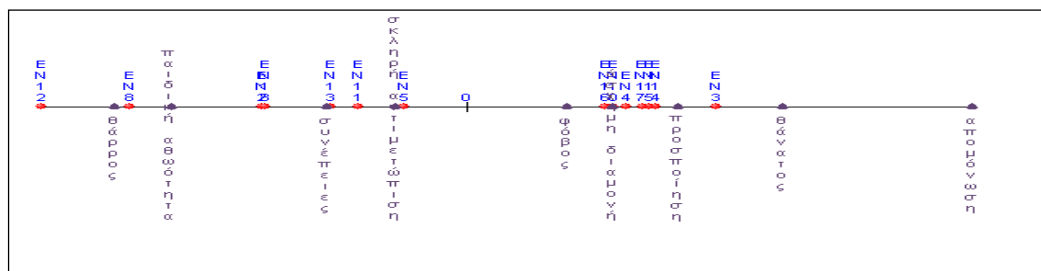
Ο φόβος όλων των ενοτήτων είναι ο φόβος για το άγνωστο που αντικρίζει μπροστά του και για το τι θα επακολουθήσει στη ζωή του.

Ο παράγοντας συνέπειες αναφέρεται στα δεινά που έχουν βρει τον μικρό Όλιβερ από το χρονικό σημείο που έπεσε στα χέρια της σπείρας και τα όσα τράβηξε όντας εύπιστος λόγω της παιδικής του αθωότητας.

Ο παράγοντας θάνατος είναι ο θάνατος της μητέρας του.

Η δεύτερη σε σημαντικότητα αντιπαράθεση που διαπιστώνεται επί του δεύτερου παραγοντικού άξονα είναι αυτή που αντιπαράθετει την απομόνωση που νιώθει ο Όλιβερ, τη ζωή του στο ορφανοτροφείο, την άσχημη διαμονή του στο ορφανοτροφείο και στο σπίτι της σπείρας και την παιδική αθωότητά του που διαφαίνεται μέσα από όλα αυτά με τη σκληρή αντιμετώπιση από όλους όσους συναντά στο δρόμο του, την υπακοή του σε όλους τους ανθρώπους, το φόβο του ότι κάθε φορά θα πέφτει σε χέρια κακοποιών, τις συνέπειες που αυτό συνεπάγεται και το θάνατο.

Κατασκευή και ερμηνεία του τρίτου παραγοντικού άξονα e_3

Σχήμα 3: 4^{ος} Παραγοντικός άξονας e_3

Ο τρίτος παραγοντικός άξονας e_3 (Σχήμα 3) με ιδιοτιμή 0,166 και αδράνεια 12,77% αναδεικνύει την αντίθεση της ενότητας EN12, EN8 και EN3. Το θάρρος, η παιδική αθωότητα και η απομόνωση – με πολύ καλή ποιότητα προβολής – τοποθετούνται στο άκρο του αρνητικού και θετικού άξονα αντίστοιχα. Οι ενότητες EN12, EN8, EN2, EN3, EN1, EN5 που τις χαρακτηρίζει το θάρρος, η παιδική αθωότητα, οι συνέπειες και η σκληρή αντιμετώπιση τοποθετούνται στα αριστερά του άξονα και διαφοροποιούνται από τις ενότητες EN6, EN4, EN7, EN3, EN14 οι οποίες σχετίζονται με τον φόβο, την άσχημη διαμονή, την προσποίηση, το θάνατο και την απομόνωση και βρίσκονται τοποθετημένοι στα δεξιά του άξονα.

Το θάρρος αποτελεί τον παράγοντα που περιέχει το θάρρος και την τόλμη που είχε ο μικρός ήρωας να παρατήσει το αφεντικό – νεκροθάφτη και να αναζητήσει μια καλύτερη τύχη στο Λονδίνο.

Παιδική αθωότητα σημαίνει ότι ο μικρός είναι απονήρευτος, εύπιστος και εύπλαστος και γι' αυτό το λόγο υφίσταται όλα τα δεινά που του παρουσιάζονται.

Ο παράγοντας συνέπειες αναφέρεται στα δεινά που έχουν βρει τον μικρό Όλιβερ από το χρονικό σημείο που έπεσε στα χέρια της σπείρας και τα όσα τράβηξε όντας εύπιστος λόγω της παιδικής του αθωότητας.

Η σκληρή αντιμετώπιση είναι ο όρος που εκφράζει τη σκληρότητα με την οποία του συμπεριφέρθηκε τόσο το αφεντικό – νεκροθάφτης, βάζοντάς τον να κάνει σκληρές και βαριές δουλειές, όσο και στη σπείρα κλεφτών, βάζοντάς τον να διαπράττει διάφορα αδικήματα.

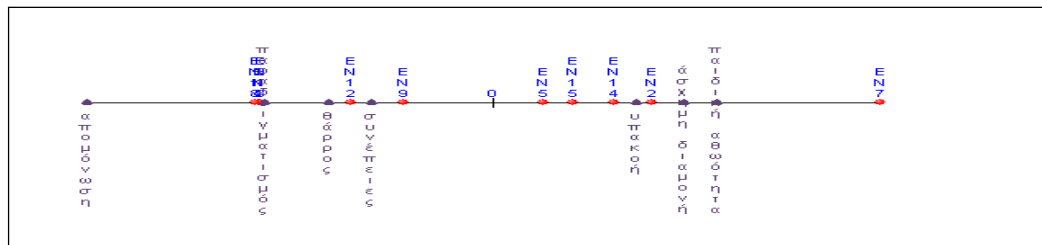
Ο φόβος όλων των ενοτήτων είναι ο φόβος για το άγνωστο που αντικρίζει μπροστά του και για το τι θα επακολουθήσει στη ζωή του.

Ως άσχημη διαμονή νοείται ο τρόπος που έζησε και ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφέρονταν οι άλλοι απέναντι στο μικρό ήρωα από το ίδρυμα στο οποίο διέμενε, μέχρι το σπίτι του νεκροθάφτη που τον πήρε από το ίδρυμα και το κρησφύγετο της σπείρας.

Προσποίηση είναι ο παράγοντας που απεικονίζει την προσποιητή συμπεριφορά όλων των προσώπων που συναναστρέφονται με τον ήρωα στο ίδρυμα και στην σπείρα κλεφτών. Ο παράγοντας θάνατος είναι ο θάνατος της μητέρας του.

Με τον όρο απομόνωση εκφράζεται το σύνολο των συναισθημάτων του μικρού ήρωα στο ίδρυμα, στην αποθήκη με τα φέρετρα, στο υπόγειο που ζούσε, και στο σπίτι της σπείρας.

Κατασκευή και ερμηνεία του τέταρτου παραγοντικού άξονα e_4

Σχήμα 4: 4^{ος} Παραγοντικός άξονας e_4

Ο τέταρτος παραγοντικός άξονας e_4 (Σχήμα 4) με ιδιοτιμή 0,141 και αδράνεια 10,87% οφείλει κυρίως την κατασκευή του στις μεταβλητές απομόνωση και παιδική αθωότητα, οι οποίες είναι οι πιο «βαριές» μεταβλητές. Επιπλέον στον άξονα αυτό εμφανίζεται ισχυρή η αντίθεση ανάμεσα με τον οποίο οι ενότητες EN8, EN12, EN9, EN5, EN15, EN14, EN2 και EN7 του δείγματος μας χρησιμοποιούν την απομόνωση, τον παραδειγματισμό, το θάρρος, τις συνέπειες, την υπακοή, την άσχημη διαμονή και την παιδική αθωότητα. Ειδικότερα στα αριστερά του άξονα τοποθετούνται εκείνες οι ενότητες που αναφέρουν με όμοιο τρόπο την απομόνωση, τον παραδειγματισμό, το θάρρος και τις συνέπειες, και στα δεξιά εκείνες οι ενότητες που αναφέρουν με όμοιο τρόπο την υπακοή, την άσχημη διαμονή και την παιδική αθωότητα.

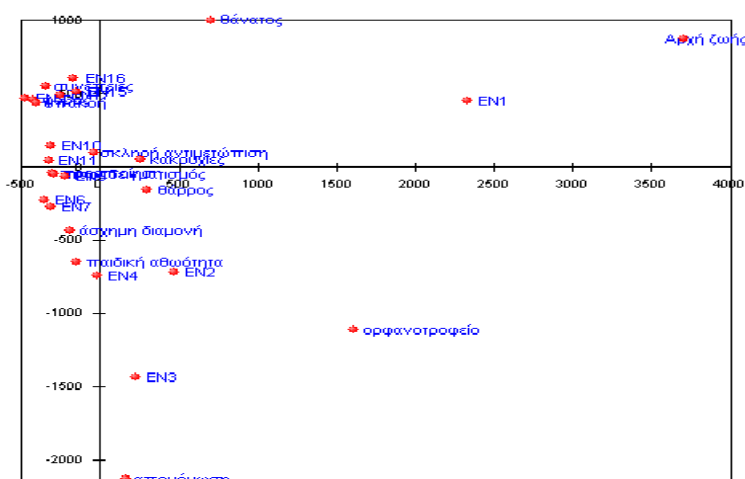
Με τον όρο απομόνωση εκφράζεται το σύνολο των συναισθημάτων του μικρού ήρωα στο ίδρυμα, στην αποθήκη με τα φέρετρα, στο υπόγειο που ζούσε, και στο σπίτι της σπείρας. Παραδειγματισμός είναι όλες οι τιμωρίες στις οποίες υποβάλλεται ο Όλιβερ από τον αρχηγό της σπείρας, προκειμένου να συμμορφωθεί και να εκπαιδευθεί στις κλοπές. Το θάρρος αποτελεί τον παράγοντα που περιέχει το θάρρος και την τόλμη που είχε ο μικρός ήρωας να παρατήσει το αφεντικό – νεκροθάφτη και να αναζητήσει μια καλύτερη τύχη στο Λονδίνο. Ο παράγοντας συνέπειες αναφέρεται στα δεινά που έχουν βρει τον μικρό Όλιβερ από το χρονικό σημείο που έπεσε στα χέρια της σπείρας και τα όσα τράβηξε όντας εύπιστος λόγω της παιδικής του αθωότητας.

Ως υπακοή νοείται η υπομονή και το γεγονός ότι από τη στιγμή που έχασε τη μητέρα του ο Όλιβερ υπακούει όλους μέσα στο ίδρυμα, τον νεκροθάφτη που τον πήρε εκεί, υπομένοντας να ζει μέσα στα φέρετρα, καθώς και τα μέλη της σπείρας. Ως άσχημη διαμονή νοείται ο τρόπος που έζησε και ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφέρονταν οι άλλοι απέναντι στο μικρό ήρωα από το ίδρυμα στο οποίο διέμενε, μέχρι το σπίτι του νεκροθάφτη που τον πήρε από το ίδρυμα και το κρησφύγετο της σπείρας.

Παιδική αθωότητα σημαίνει ότι ο μικρός είναι απονήρευτος, εύπιστος και εύπλαστος και γι' αυτό το λόγο υφίσταται όλα τα δεινά που του παρουσιάζονται.

Πρώτο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_2$

Το πρώτο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_2$ (Σχήμα 2.6) ερμηνεύει το 48,98% της συνολικής αδράνειας, δηλαδή ποσοστό πληροφορίας ιδιαίτερα μεγάλο. Διακρίνουμε τη δημιουργία τεσσάρων νεφών στα τέσσερα τεταρτημύρια με σαφή διαχωρισμό μεταξύ τους. Κάθε νέφος περιλαμβάνει μία σειρά γραμματικών μεταβλητών όπου γίνονται φανερές οι αποτυπωμένες οι προτιμήσεις των κοινωνικών υποκειμένων σε γραφολογικά χαρακτηριστικά.

Σχήμα 5: Πρώτο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_2$

Στο πρώτο τεταρτημόριο (e_1+, e_2+) , συναντούμε την ενότητα 1, που σχετίζεται με την αρχή ζωής, τις κακουχίες και τον θάνατο.

Στο δεύτερο τεταρτημόριο (e_1-, e_2+) , συναντούμε τις ενότητες EN16, EN15, EN10 και EN11, που αναφέρονται στην σκληρή αντιμετώπιση, στις συνέπειες και την υπακοή.

Στο τρίτο τεταρτημόριο (e_1-, e_2-) , τοποθετούνται οι ενότητες EN6, EN4 και EN7 οι οποίες πραγματεύονται τον παραδειγματισμό, την άσχημη διαμονή και την παιδική αθωότητα.

Τέλος στο τέταρτο και τελευταίο τεταρτημόριο (e_1+, e_2-) , βρίσκεται η ομάδα των εννοιών 2 και 3 της έρευνας που εμπεριέχουν την απομόνωση, το θάρρος και το ορφανοτροφείο.

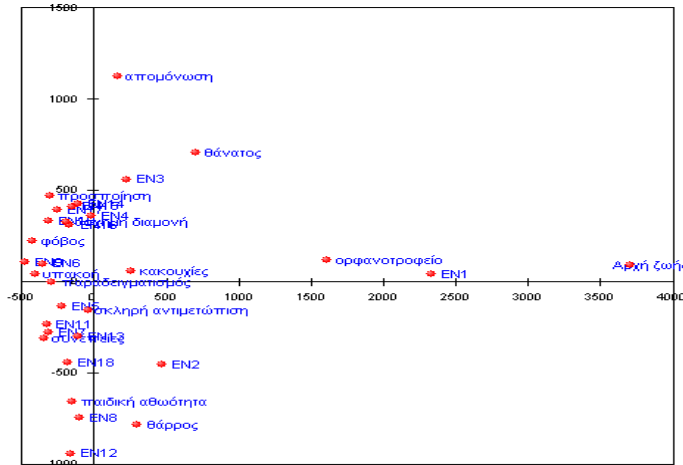
Αναφέρουμε τις θεματικές κατηγορίες που περιέχονται σε κάθε ενότητα, γιατί στη θέση των σημείων αυτών των κατηγοριών βρίσκονται οι σημασιολογικές συσχετίσεις που έχουν αυτές οι κατηγορίες με τις ενότητες. Παρατηρώντας τα τέσσερα τεταρτημόρια επί του πρώτου παραγοντικού επιπέδου (1X2) διαπιστώνουμε τις ίδιες αντιπαραθέσεις που διαπιστώσαμε από τη διάταξη των θεματικών κατηγοριών στους παραγοντικούς άξονες.

Δεύτερο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_3$

Το δεύτερο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_3$ (Σχήμα 2.7) με ποσοστό πληροφίας 43.17% εκφράζει, ως προς τον άξονα e_1 , τις ενότητες EN3, EN4, EN1, EN16, EN7, EN18, EN11, EN13, EN12 του δείγματός μας σε ότι αφορά τις θεματικές κατηγορίες η άσχημη διαμονή οι συνέπειες, ο φόβος, ο παραδειγματισμός, η προσποίηση, και η υπακοή, ως προς τον άξονα e_3 , την αντίθεση του αναφορικά με τις θεματικές κατηγορίες θάρρος, παιδική αθωότητα και απομόνωση.

Παράλληλα συμπληρώνει και ερμηνεύει τις αλληλεπιδράσεις άλλων γραφολογικών ιδιοτήτων και τη σχέση τους με τις παραπάνω ιδιότητες.

Ειδικότερα διακρίνουμε τη δημιουργία τεσσάρων νεφών στα τέσσερα τεταρτημόρια με σαφή διαχωρισμό μεταξύ τους..

Σχήμα 6: Δεύτερο παραγοντικό επίπεδο $e_1 \times e_3$

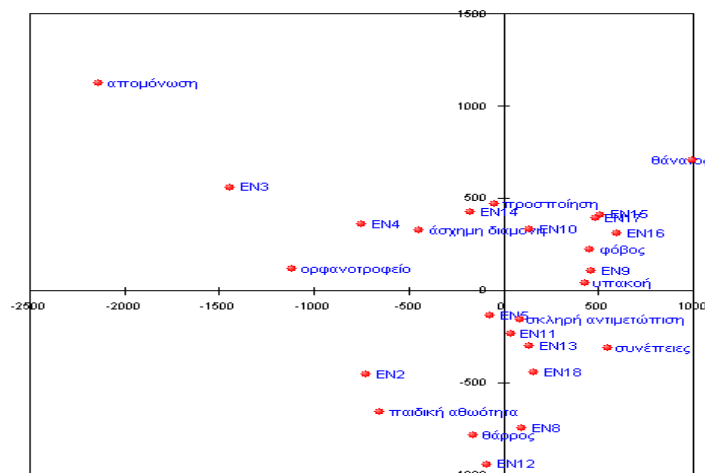
Στο πρώτο τεταρτημόριο (e_1+, e_3+) , συναντούμε τις ενότητες EN3, EN1 στις οποίες αποτυπώνονται οι θεματικές κατηγορίες: αρχής ζωής, ορφανοτροφείο, κακουχίες και θάνατος.

Στο δεύτερο τεταρτημόριο (e_1-, e_3+) , συναντούμε τις ενότητες EN16, EN14, EN4 EN6, EN8 στις οποίες γίνονται φανερές η προσποίηση, η άσχημη διαμονή, ο φόβος και η υπακοή.

Στο τρίτο τεταρτημόριο (e_1-, e_3-) , τοποθετείται η ομάδα των ενότητων EN11, EN5, EN13, EN18, EN7, EN12 καθώς συνδέουν τις συνέπειες, τη σκληρή αντιμετώπιση και την παιδική αθωότητα.

Στο τέταρτο και τελευταίο τεταρτημόριο (e_1+, e_3-) , βρίσκεται η ένότητα EN2 της έρευνας της οποίας της οποίας κύριο χαρακτηριστικό είναι το θάρρος.

Τρίτο παραγοντικό επίπεδο (e_2, e_3)

Σχήμα 7: Τρίτο παραγοντικό επίπεδο (e_2, e_3)

Το τρίτο παραγοντικό επίπεδο (e_2, e_3) (Σχήμα 2.8) απεικονίζει τις αντιπαράθεσεις αφενός του δεύτερου παραγοντικού άξονα, και αφετέρου την αντιπαράθεση μεταξύ των γραφολογικών ιδιοτήτων του τρίτου παραγοντικού άξονα.

Στο πρώτο τεταρτημόριο (e_2+, e_3+) , απαντούμε γεινίαση των ενοτήτων EN15, EN16, EN17, EN10 και EN9, τις οποίες χαρακτηρίζουν οι θεματικές κατηγορίες υπακοή, φόβος και θάνατος της παρούσας έρευνας.

Στο δεύτερο τεταρτημόριο (e_2-, e_3+) , συναντούμε τις ενότητες EN3, EN4, EN14 οι οποίες χαρακτηρίζονται από τα ακόλουθα θεματικά χαρακτηριστικά, όπως η απομόνωση, το ορφανοτροφείο και η άσχημη διαμονή.

Στο τρίτο τεταρτημόριο (e_2-, e_3-) , τοποθετείται οι ενότητες EN2, EN5, EN12, που αναπαρίσταται από τις θεματικές κατηγορίες παιδική αθωότητα και θάρρος.

Στο τέταρτο και τελευταίο τεταρτημόριο (e_2+, e_3-) , βρίσκεται η ομάδα των EN11, EN13, EN18, EN8 ενοτήτων που αφορούν τις συνέπειες και την σκληρή αντιμετώπιση.

4. Συμπεράσματα

Από την ανάλυση του έργου «Όλιβερ Τούιστ» αναδεικνύεται οι σχέσεις, μερικές από τις οποίες είναι αυτές του φόβου και ανυπακοής, απομόνωσης και παιδικής αθωότητας, αθωότητας και θάρρους που νιώθει ο Όλιβερ πριν από κάθε παράνομη ενέργεια σε όλη τη διάρκεια του έργου.

Πιο συγκεκριμένα έντονη είναι η παρουσία του φόβου που νιώθει ο μικρός ήρωας πριν από κάθε παράνομη ενέργεια και φυσικά προς το εκάστοτε αφεντικό του αφού η ανυπακοή συνεπάγεται όχι μόνο βαριά τιμωρία αλλά ακόμη και απώλεια της ίδιας του της ζωής. Επίσης έντονο είναι το συναίσθημα της απομόνωσης που νιώθει ο Όλιβερ τόσο στο ορφανοτροφείο όσο και στο σπίτι της σπείρας. Συνεπώς το τίμημα της παιδικής αθωότητας του ήρωα φαίνεται να είναι πολύ βαρύ.

Study of the work of Charles Dickens, “Oliver Twist”, via Analyse Factorielle des Correspondances

S. Anastasiadou and P. Basiloudi

University of Western Macedonia, Greece

Abstract

This research concerns the study of work of English writer Charles Dickens “Oliver Twist”, translated in the Greek language, by Maria Pappa, from publications “A.A. LIBANI”. The work is studied via factorial analysis in relation to words frequency that is used in it, trying at the same time it interprets the use of this words in the light of season in which it was written, historical and socio-political during the written period, but also the writer’ personal experiences from his first children's age. Via this study becomes an effort of recording, imprinting, analysis is made via Analyse Factorielle des Correspondances and interpretation of use of words in a work, their frequency and different importance that could receive.

Βιβλιογραφία

Benzecri J. P. (1973). *L' Analyses Données*, Dunod Paris.

Dickens, C. (1998). *Όλιβερ Τουίστ*, Εκδόσεις Λιβάνη.

Καραπιστόλης, Δ. (2010). *Μέθοδοι επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων*, Εκδόσεις Αλτιντζής.

Παπαδημητρίου, Ι. (1994). *Μέθοδοι Ανάλυσης Δεδομένων*, Εκδόσεις Παρατηρητής